

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. An si quis dubitaas in die Iovud cœnans, si sit transacta media nox,
possit adhuc edere carnes? Et quid è contrario, si hodie sit dies veneris,
aut jejunii, & dubitetur, an hora duodecima noctis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

De Conscientia dubia. Resol. II. &c.

23

vt recte docet Valsq. in 1.2. disp. 62. c. 5. & Sanchez in summa tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 19. sufficit enim affectus probabiliter dictans, quamvis non sine formidine oppositi, hoc, vel illud honeste agi.

RESOL. II.

An hec regula, scilicet: In dubio melior est conditio possidentis, non solum sit vera in materia iustitiae sed etiam in materia aiarum virtutum? Ex p. 4. tract. 3. Ref. 2.

Sip. hoc in. §. 1. CElebris, & difficilis est ista quæstio, & negativa. Cuiam sententiam docet Valsq. in 1.2. disp. 65. 0.3. & disp. 66. c. 1. Ant. Perez in lauræ Salmantina, certam. 10. schola, n. 132. Salas ex parte tr. 5. disp. unica. 17. n. 162. Turrianus in opus c. Theolog. opus de conscientia dubia, disp. 1. dub. 1. & seq. Azorius 10. 1. 2. & in lib. 2. c. 18. q. 4. & lib. 1. c. 15. q. 2. Comitolus in respond. moral. lib. 2. q. 18. Sayrius in clavi regia lib. 1. c. 13. n. 9. & 36. & alij penes ipsos, quorum sententia fatus probabilis est, vnde mihi displaceat Suar. in 3. part. 10. 5. Quidquid. disp. 40. sect. 5. num. 8. affertens esse falsum, & sine fundamento, possessionem in sola iustitia materia suffragari.

Sed non minus probabilem, affirmatiuam sententiam esse existimo, quam tenuerit ipse Suarez etiam de Relig. 10. 2. lib. 4. de 20. c. 5. n. 7. Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 11. Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 10. n. 86. Henr. lib. 3. c. 3. in glossa lit. P. Filliocius 10. 2. trah. 21. c. 4. n. 159. Sancius in selectis disp. 42. num. 7. Villalobos in summa tom. 1. tract. 1. diff. 21. nu. 1. vbi sic ait. [En cao] En duda tambien en las de mas materias, fuera de la iusticia, es mejor la condicion del que possee. El fundamento desto es porque la possession es titulo universal para todas las virtudes, a la manera que la obediencia de la ley es universal a todas las virtudes, y assi el que esta en tal duda puede deponerla, y obrar practicamente contra ella.] Sic ille, vnde ex hac opinione benignè in hoc tractata resoluendi sunt multi casus ad alleuandas animas; & præter Doctores citatos tenent etiam hanc opinionem Sandarellus var. resol. tom. 1. q. 4. n. 9. Tannerus tom. 2. disp. 2. 9. 6. dub. 4. n. 47. Malderus in 1. 2. D. Thoma q. 19. art. 5. disp. 87. Merolla tom. 1. disp. 3. c. 3. dub. 2. n. 60. Castrus Palaua tom. 1. disp. 3. punt. 6. n. 1. & alij penes ipsos.

RESOL. III.

An in dubio ruitior pars est eligenda? Et an prædicta regula non præceptum, sed consilium continet? Ex part. 4. tr. 3. Ref. 3.

Sip. hoc in. §. 1. Hec regula habetur in cap. iunenis, de sponsal. & in c. si quis autem disp. 7. de paritate, habetur. Tene certum, & dimittere incertum. Sed Malderus in 1. 2. D. Thoma q. 19. art. 5. disp. 87. Castrus Palaua tom. 1. disp. 3. punt. 6. n. 4. Suar. de censur. disp. 40. sect. 6. n. 9. Merolla tom. 1. disp. 3. c. 3. dub. 2. n. 67. Emanuel Moura onf. 1. de incant. sect. 1. c. 5. n. 2. & alij, asserunt supradictam regulam non præceptum, sed consilium continere. Vvigers. in 2. 2. D. Thoma q. 19. art. 5. dub. 6. n. 55. Naldus in summa ver. dubium n. 39. ex Navarro tenent dictam regulam procedere, quando in iure exprimitur de casu aliquo speciali. Alij vero asserunt, distinguendum esse inter incertitudinem, seu dubium propriæ, & simpliciter practicum, & dubium abstractum, quod etiam speculatum appellatur; nam in illo quisque obligatus est sequi partem tutiorem, veluti si dubito

vtrum mihi hic, & nunc licitum sit instituere contratum cambij, v.g. cor la ricorsa, peccabo nisi abstineam, quia committerem me peccandi periculo. In dubio autem abstracto, & speculativo, v.g. utrum contractus cambij cor la ricorsa secundum se & suapte natura sit iustus, necesse non est sequi partem tutiorem, quia secundo partem minus tutam, tamen probabilem, formare potius conscientiam, siue indicium moraliter certum, licitum esse mihi hic, & nunc operari secundum conscientiam speculativam probabilem, & haec omnia docet Paulus Layman in Theolog. mor. lib. 1. tr. 1. c. 5. §. 2. n. 8. Tannerus 10. 2. disp. 1. q. 6. dub. 4. n. 46. Bocanu 1. 1. 7. 1. c. 4. q. 9. n. 4. & alij communiter, vnde deuenientem est ad decisiones particulares casuum.

RESOL. IV.

Occurrentibus dubiis præceptis, si quis dubitaret, utrum illorum obligaret, eo quod simul impleri non posset, quid facere debeat? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 70.

Sup. hoc in. §. 1. Respondeo, considerandam esse utrinque præcepti gravitatem & naturam, & si attentionis omnibus circumstantiis non costringeret magis de obligatione viuus, quam alterius, posse liberè eligi impletioneem eiuslibet illorum, quia cum homo teneatur utrum illorum implere, & nullo modo constet, quod illorum magis obliget, prudentia dicat, honestè posse eligi viuus, vel alterum pro libito. Si vero attentionis omnibus circumstantiis unum credatur aliquo modo magis obligare, quam alterum illud impletendum est, de cuius obligatione magis costringeret. Vbi obiter aduerte primò, licet materia viuus præcepti ex se sit magis gravis, adhuc posse esse obligationem impletendi præceptum magis leue, eo quod illud sit de re, quæ non potest non esse prohibita; ac proinde alterum præceptum de se magis gravis tunc non erit præceptum, nec obligabit, v.g. magis gravis præceptum est succurrendi proximo in extrema necessitate, quam non dicendi leue mendacium; & tamen si haec duo simul concurrent, potius non esset mentendum, licet proximum propterera perficeret, quia mentiri semper est intrinsecum malum. Secundò aduerto interdum posse contingere, reperiiri tam exiguum, excessum inter cognitionem obligationis viuus præcepti, & cognitionem obligationis alterius, vt non sit mortale implere illud, de cuius obligatione magis constat, quia in his est etiam parvitas materia, atque adeò præceptum leue. Nam sicut non seruare ordinem charitatis inter eos, inter quos est leuis excessus, non est mortale, ita in præsentia. Et omnia docet doctes Granado in 1. 2. D. Thoma, controvers. 2. tract. 1. 2. disp. 6. n. 8.

RESOL. V.

Asi quis dubitet in die Iouis canam, si sit transacta media nox, posset adhuc edere carnes? Et quid est contrarium, si hodie sit dies Veneris, aut ieiunii, & dubitetur, an hora duodecima noctis sonuerit, an posset quis comedere carnes? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 18.

§. 1. Respondeo affirmatiuè cum Villalobos in sum. tom. 1. tract. 1. diff. 2. 1. n. 7. vbi sic ait. [El que duda si son las doxe de la noche, del dia siguiente es dia de ayuno este tal puede comer carne porque duda del precepto, y esta aun en possessionem de su libertad, mas si al contrario es oy dia de ayuno, y se duda se son las doze de la noche ono, no puede cenar, porque esta la possession por el precepto que consta que es oy dia de ayuno, y no se sabe si ha passado o no.] Ita

Ita ille, & post illum Ioannes Sancius in *selectis disp.* tom. i. lib. 2. dis. 41. n. 40. & Layman. lib. 1. tr. 1. cap. 5. §. 4. n. 36. & Salas in 1. 2. tom. 1. v. 8. disp. unica, sect. 25. n. 264. Naldus in *summa*, ver. dubium n. 25. Castrus Palau tom. 2. dis. p. 3. punct. 8. n. 6. Fagundez part. 4. lib. 1. c. 10. n. 28. Igitur si quis die Iouis ceannabatur, an hora duodecima noctis sonuerit, potest edere carnes, nam in & possesso sit pro libertate endendi, certumque horas antecedentes esse die Iouis, & dubium sit die Veneris; dubium autem ius proualere non debet contra ius certum. E contrario infertur, quod si hodie sit dies Veneris, aut ieunij, & dubitetur an hora duodecima noctis sonuerit, non potest quis edere carnes, quia possesso est pro praecepto, cum constet hodiernum diem esse ieunij, & dubitetur an transacta sit hora, ergo, &c.

2. Sed posse ne dubitarent, an sit transacta hora media noctis, & tunc edentem, vel bibentem, sumere Eucharistiam in die sequenti, diximus in *tratt. de Eu-*

charist. resol. 1.

Quae nunc
est in tom. 2.
tract. 1. tes.
123. a fin.,
& in aliis
cluis primæ
no.

RESOL. VI.

In d. bio, an effectus sit à causa naturali, vel à demone, quid facientur sententiam si verba addita sint sacra? Est an concurrenitibus talibus indiciis, quibus intellectus dubit et, an ensalmus operetur virtute diuina, naturali, vel diabolica, fas sit eo uti?

Et an sit licium, vii remedio superstitionis, aut de quo dubium est, an contineat tacitam Demonis invocationem?

Pari modo fas non est à Mago petere, ut maledictum dissolua, si dubitas, an absque novo maleficio id possit? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 43.

Quo ad hoc §. 1. A D hoc dubium ita respondet Sanchez in in tom. 5. tr. 10. lego doctrinam ref. 109. An effectus à causa naturali proueniat, eo quod non constet, an vires causa naturalis excedat necesse, censendum est potius eum à causa naturali prouenire, quia cum innumera agentium naturalium vires nos latenter, non est cur, eo quod virtus illa nobis dubia sit, effectum illum causæ naturali negemus, nec abque necessitate configiendum est ad occultam mali Angeli operationem. Si autem constet effectum illum vires causa naturalis excedere, existimo, nisi maxima operantis sanctitas, vel alia urgentissima indicia suadant, effectum cum à Deo prouenire, censendum esse in dubio superstitionis, & à demone prouenire, etiam si verba adhibita sint sacra; quia quicunque causa adhibita nequit effectum naturaliter producere, est superstitionis, & ad tacitum cum demone pactum pertinet. Ita Sanchez.

2. Sed in hac materia videndum est omnino doctus sup. hoc in ref. seq. Sed Emanuel de Moura opus. 1. de ensal. & incant. sect. cum codem 2. c. 16. 17. & 18. vbi querit primò, an concurrenitibus talibus indiciis, quibus intellectus prudenter dubitet, an ensalmus operetur virtute diuina, naturali, vel diabolica, fas sit eo uti? Secundò, vtrum fas sit vii ensalmo dubio, saltem ad medendum, vel succurrendum graui necessitatibus? Tertiò, vtrum in dubio, an demon sit auctor ensalmi, fas sit eo uti, saltem sub conditione, & protestatione, si demon non subest? & ad omnia haec tria dubia post eorum latam discussionem negatiū respondet.

3. Non desinam tamen hic apponere opinionem sup. hoc lego doctrinam ref. 1. hy. Lefsius lib. 2. cap. 44. dub. 6. n. 46. vbi sic afferit. Non est licium vii remedio superstitionis, aut de quo dubium est, an contineat tacitam demonis invocationem, hoc enim est se exponere manifesto periculo su-

perstitutionis, nisi forte id faciat cum expressa voluntate contraria protestatione. Pari modo fas non est à Mago petere, ut maleficium dissolvas, dubitas an aliquo nouo maleficio id possit, quia id de quo dubium est, sine peccato fieri possit, sicut absolute non est factum, ita nec absolute ab alio perendit ut faciat, sensu quando conitatur sine peccato fieri posse, & causa iusta perendi subest. Ita Lefsius.

RESOL. VII.

An dubius, ensalmus operetur virtute diuina, vel diabolica, fas sit eo uti?

Et de quadam ensalmo particulari ad praeservandum a peste agitur.

Et an licet petere à maleficio, ut maleficium dissipet, si quis dubitas, an absque novo maleficio id possit? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 62.

§. 1. N Egatiuam sententiam docet, & validissimis rationibus firmat Emanuel Moura opus. 1. de incant. sect. 2. c. 16. per totum, vbi etiam nota dubitatem, an maleficus notit medium licuum, non possit illum adiri pro maleficio soluendo. Ex his non desinam. Sic hinc obiter adnotare cum dicto Moura vbi supra c. 17. num. 25. Suspectum esse illum ensalmum, quoniam ut pressentissimum remedium contra pestem ferunt DD. Cardinalibus pro Concilio Tridentino Congregatis anno 1546. tradidisse quandam sancte vite Grecam Archiepiscopum ad idem Concilium concurrentem; & ita ego in facti contingencia confidui amissi pectoris, quando pestis miserissime manus ciuitatem affligebat, nullius tamen Doctoris autoritatem strenue posse inueni, ut dictum est, Mouran, virum dolitum, dubitasse de dicto ensalmo qui incipit, *Cra Christi salme me*, &c. & nouissime tanquam superstitionis, ac minimè tolerandum damat, & docet liberus Marchinus tract. Theologico de peste, in predictaribus, prob. 33. fol. 44. vbi asserta ita declaratur. Etiam Cardinalium Congregationem, ut patet ex litteris Cardinalis sancti Honofrii ad Clementem Augustinum Inquisitorem in Territoria sub die 18. Septembris 1630. unde appetat me recte hic Panormi, vi distinguita, dictum ensalmum tanquam superstitionis dominasse, licet aliqui tunc, sed immixti, contrariantur fereantur; sed de hoc modo non est dubitandum, & ratio est clara, quia quorsum in dicto ensalmo circa superstitionem ponitur illa litera marginalis, quamquidem quicquid illa implicitè importat, vel innuit, totum id exprimitur in versu illi respondentis: Quid in membrana exaratio? quid ad brachium potius, quid ad collum, quid ad caput, quid ad pectus circumscriptio? quid orationis, finita potius Misa, quam ante inchoatam recitatio? ceteras rationes viches agere solide, pro defensione dicti ensalmi adduci possunt.

RESOL. VIII.

An subditus dubitans de iniuria tributi, teneatur illud solvere, maxime si sint gabella, & tributa nova? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 39.

§. 1. A ffirmativè responderet Lefsius lib. 1. cap. 3. §. 1. dub. 8. num. 64. Malderus in 2. 1. ref. 5. cap. 20. 6. dub. 4. §. dico quinque, vbi sic ait: Quando subditus debet rebitar solùm negatiū, non habens pro iniuria tributi & iuramentum probabilem rationem, credo presumi posse pro Principe, & in conscientia ipsum subditū teneri. Ita ille ait:

Contra